

Kompletterande pedagogisk utbildning (KPU)

Verksamhetsberättelse för 2022

Verksamhetsplan för 2023

Innehållsförteckning

Introduktion	3
Om Kompletterande pedagogisk utbildning	3
Sammanfattande beskrivning och analys av programmet	4
Programråd	4
Nyckeltal	6
Nyckeltal för kompletterande pedagogisk utbildning 50 % studietakt.....	6
Nyckeltal för kompletterande pedagogisk utbildning 100 % studietakt.....	7
Nyckeltal för kompletterande pedagogisk utbildning förhöjd studietakt	8
Nyckeltal för kompletterande pedagogisk utbildning för forskarutbildade.....	9
Programrådets synpunkter på nyckeltal	10
Verksamhetsberättelse för programmet	11
Programutvärderingar	11
Säkring av nationella examensmål.....	13
De sex perspektiven	13
Kommentarer på föregående års verksamhetsplan	16
Rekrytering och dimensionering.....	16
Programöverskridande aktiviteter	16
Kvalitetsarbete	16
Likvärdighet.....	17
Verksamhetsplan för programmet.....	18
Kvalitetsarbete	18
Likvärdighet.....	18
Marknadsföring och rekrytering	19
Dimensionering, uppföljning och avhoppsanalys	20
Programöverskridande	20

Introduktion

Om Kompletterande pedagogisk utbildning

Kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) omfattar 90 hp studier – 60 hp inom utbildningsvetenskaplig kärna (UVK) och 30 hp verksamhetsförlagd utbildning (VFU). Tillsammans med ämnesstudier om 90 eller 120 hp i leder den till en ämneslärarexamen där också fler ämnen kan ingå.

Under många år erbjöds utbildningen med *50 % studietakt* i första hand för studerande med ett estetiskt ämne. Huvuddelen av de studerande var verksamma som lärare under studietiden. Hösten 2019 antogs de sista till denna variant. Enligt studieplanen avslutade de sin utbildning under våren 2022.

Under åren 2015–2019 antogs också studerande till KPU med *förhöjd studietakt* – 90 hp under ett läsår vilket motsvara 150 % studietakt.

KPU med 50/100 % studietakt

Från hösten 2020 erbjuds en ny variant av KPU. Denna består av sex kurser om vardera 15 hp och erbjuds som halv- eller heltidsstudier. Antalet ämnen som kan vara ingångsämnen till utbildningen har utökats med ytterligare ämnen där lärarbristen är stor och där det reguljära ämneslärarprogrammet inte lockar tillräckligt många studerande. I utbildningen samlas de studerande i vissa kurser i de fem ämneskluster som skapats utifrån de studerandes ingångsämne: estetiska ämnen (bild, musik, slöjd), NTM (naturvetenskapliga ämnen, teknik och matematik), språk (svenska, svenska som andraspråk, franska, spanska, tyska, finska och samiska), hem- och konsumentkunskap och specialidrott. Utöver dessa kan engelska samt idrott och hälsa vara andraämnen. Studerande på halvtidsutbildningen läser en kurs varje termin, heltidsstudenterna läser varje termin två kurser parallellt. Liksom tidigare ingår ett självständigt arbete om 15 hp. Ämnesdidaktik ingår i UVK-blocket.

Under året har en utredning gällande ämnen och studietakter gjorts. Från höstterminen 2023 kommer enbart de ämnen som är ingångsämnen kunna vara andraämnen och för varje ämne/ämneskluster kommer separata programtillfällen att skapas. På så sätt är det möjligt att ställa in programtillfällen, att ange specifika antagningstal för varje programtillfälle och även i ett sent skede omfördela platser. Bara klustren estetiska ämnen och språk kommer att erbjudas i både hel- och halvfartsvarianten. NTM, specialidrott samt hem- och konsumentkunskap däremot bara som helfartsutbildning.

KPU för forskarutbildade

KPU för forskarutbildade erbjuds inom ramen för ett särskilt regeringsuppdrag och utifrån en särskild förordning. Utbildningen ges med förhöjd studietakt (90 hp under 12 månader, inkl. sommaren) och de studerande erhåller ett utbildningsbidrag. Denna utbildning ska bland annat utbilda lärare i utpekade bristämnen, särskilt naturveten-

skapliga ämnen, teknik och matematik. Den första omgången omfattade åren 2017–2020.

Från och med 2021 har Umeå universitet, Karlstads universitet samt Stockholms universitet tillsammans med Kungliga Tekniska högskolan ett förnyat uppdrag att erbjuda KPU för forskarutbildade. I januari 2022 antogs de första studenterna i de tre urvalsgrupperna NTM (exkl. biologi), biologi och språk (moderna språk, svenska som andraspråk, finska och samiska). Denna nya variant av utbildningen omfattar samma kurser som i KPU 50/100% förutom att det självständiga arbetet byts mot ett didaktiskt utvecklingsarbete. Eftersom programstart och studietakt är olika sker ingen samläsning.

Antalet antagna till KPU för forskarutbildade är lågt och avhoppet är betydande. Från 2023 ska utbildningen, efter en förändring i den specifika förordningen, erbjudas under ett "kalenderår". De lärosäten som har i uppdrag att erbjuda denna utbildning ser problem med detta och har lyft frågan med departementet. Vi har dessvärre inte fått gehör för en återgång till "12 månader" (med start i mitten av januari). Under sommaren och inledningen av hösten har programrådet tillsammans med utbildningsledare och medverkande institutionen anpassat programmets upplägg så att programstart kan ske strax efter nyår och avslut sker i samband med julen.

Sammanfattande beskrivning och analys av programmet

De studenter som påbörjade den nya varianten av KPU som startade ht2020 gick under höstterminen 2021 de avslutande kurserna VFU2 och Examensarbete.

Kurserna i programmet har hittills bara getts en eller två gånger tidigare. Genom nära kontakt med kursansvariga och studenter har inte minst genomförandet av kurserna som rena nätkurser och bruket av en helt ny lärplattform krävt ett omfattande utvecklingsarbete och även successiva förbättringar. Inför vårterminen 2022 togs en ny kursplan för den första VFU-kursen fram som är indelad i två poängsatta delar för att göra det möjligt att kräva förkunskaper från denna kurs för att få fortsätta med den andra VFU-kursen som för heltidsstudenterna kommer redan påföljande termin.

Inför den nya omgången av KPU för forskarutbildade från våren 2022 används – bortsett från att examensarbetet ersatts med ett utvecklingsarbete – samma kurser som i ordinarie KPU. Den höga studietakten och att VFU-kurserna måste genomföras under skolornas terminstider har dock lett till att programstrukturen är en annan. Att studierna ska bedrivas under 12 månader i vilka sommarmånaderna ingår utgör en särskild utmaning.

Programråd

Mandatperioden för det nuvarande programrådet omfattar åren 2022–2025. Två personer delar på ordförandeskapet. I rådet ingår totalt sju lärarrepresentanter, en extern representant och en studerande. Under år 2022 har dessa ingått i programrådet:

lärarrepsentanter	institution (motsv)	fakultet
Catarina Rudälv, ordf.	MaMS	teknat
Ingela Valfridsson, ordf.	språkstudier	hum
Eva Knekta	NMD	teknat
Frida Marklund	Estetiska ämnen	hum
Gunilla Näsström	pedagogik	sam
Elisabeth Raddock	idé- och samhällsstudier	hum
Elsa Reimerson	statsvetenskap	sam

extern representant

Andreas Westerberg Skellefteå kommun

studeranderepresentanter

Moa Sandgren (från sep. 2022)

Adam Lundberg (till maj 2022)

Programrådet för ämneslärarprogrammet och KPU har under 2022 haft sex protokollförda möten och ytterligare ett är inplanerat till den 9 december. Ett av mötena – den 26 september – var ett heldagsmöte som genomfördes på Scandic Plaza.

Under vårterminen var studentrepresentanten mycket aktiv och bidrog på ett givande sätt i diskussionerna. Denna student gick dock sista året på Ämneslärarprogrammet och inför höstterminen fick vi en ny studentrepresentant. Från 1 januari är den externa ledamoten en person som arbetar som VFU-samordnare och därmed har god kännedom om dessa delar av programmet.

Programrådsordförandena har under året haft regelbundna träffar med kontaktpersoner för ämnen inkl. VFU där både dagsaktuella och strategiska frågor har diskuterats. Dessa träffar har ett dubbelt syfte – dels ingår information om aktuella frågor, dels ingår diskussioner om utveckling av programmen. Det senare gäller inte minst specifika träffar med lärare som medverkar i kurserna inom KPU där viss vidareutveckling fortfarande pågår.

Programrådets och särskilt ordförandenas arbete har under de senaste åren i hög grad påverkats av återkommande byten och tidvis avsaknad av en utbildningsledare. Inför 2022 rekryterades en ny utbildningsledare vars ansvarsområde bl.a. var ÄLP och KPU. Under inledningen av 2022 var han dock föräldraledig på halvtid.

Under 2022 har mycket tid ägnats åt att:

- vidareutveckla vanlig KPU tillsammans med inblandade lärare
- utveckla ett nytt upplägg för KPU forsk, även det tillsammans med lärare
- i samarbete med kansliet, utvärdera till vilka ämnen studenter kan antas liksom studietakter för hel- och halvfartsvarianterna av KPU
- många träffar med studenter på våra program
- planera och genomföra workshoppar för lärare

Detta arbete – och även vad som återstår – beskrivs i denna rapport.

Nyckeltal

I detta avsnitt samlas nyckeltal gällande antagning, genomströmning och examina för de varianter av KPU som erbjudits de senaste åren: 50 % studietakt (två varianter, se ovan), 100 %, förhöjd studietakt (150 %) och för forskarutbildade (125%).

Nyckeltal för kompletterande pedagogisk utbildning 50 % studietakt

Tabell 1 Nyckeltal antagning

Kompletterande pedagogisk utbildning 50 %	Antagna hösten 2017	Antagna hösten 2018	Antagna hösten 2019	Antagna hösten 2020	Antagna hösten 2021	Antagna hösten 2022
Antal nybörjarplatser (enl. planerings-tal) ¹	45	45	45	30	45	45
Antal förstahandssökande ²	66	73	35	60	45	94
Antal förstahandssökande per plats	1,5	1,6	0,8	2	1	2,1
Antal registrerade nybörjarstudenter ³	27	27	22	24	36	19

Tabell 2 Nyckeltal genomströmning

Kompletterande pedagogisk utbildning 50 %	Antagna hösten 2017	Antagna hösten 2018	Antagna hösten 2019	Antagna hösten 2020	Antagna hösten 2021	Antagna hösten 2022
Antal registrerade/ antal godkända studenter på första kursen ⁴	27/23	27/25	22/22	24/21	33/16	19/
Antal registrerade /antal godkända sista kurs termin 2	22/22	22/20	22/22	21/15	26/11	
Antal registrerade /antal godkända på första kurs termin 3	24/23	22/20	22/19	17/		
Antal registrerade /antal godkända på sista kurs termin 4	22/21	20/19	18/15			
Antal registrerade /antal godkända på första kurs termin 5	23/20	21/20	22/20			
Antal registrerade /antal godkända på sista kurs termin 6	21/19	23/-				

¹ Enligt Lärarhögskolans styrelsebeslut som fattas i april månad varje år.

² Enligt UHR statistik <https://statistik.uhr.se/>.

³ Enligt Ladok.

⁴ Enligt Ladok.

Uppenbarligen ingår i antalet registrerade studenter alla studerande på de kurser som enligt programstrukturen skulle läsas av dem som antagits angivet år. Tillskottet av studerande utgörs då av omregistrerade eller sådana som återvänt efter studieuppehåll.

Nyckeltal för kompletterande pedagogisk utbildning 100 % studietakt

Tabell 3 Nyckeltal antagning

Kompletterande pedagogisk utbildning 100%	Antagna hösten 2020	Antagna hösten 2021	Antagna hösten 2022
Antal nybörjarplatser (enl. planeringstal) ⁵	50	65	65
Antal förstahandssökande ⁶	136	129	122
Antal förstahandssökande per plats	2,7	2	1,9
Antal registrerade nybörjarstudenter ⁷	45	64	52

Tabell 4 Nyckeltal genomströmning

Kompletterande pedagogisk utbildning 100%	Antagna hösten 2020	Antagna hösten 2021	Antagna hösten 2022
Antal registrerade / antal godkända studenter på första kursen ⁸	45/40	64/47	52/
Antal registrerade /antal godkända studenter på sista kurs termin 2	44/36	53/44	
Antal registrerade /antal godkända studenter på första kurs termin 3	40/-		

⁵ Enligt Lärarhögskolans styrelsebeslut som fattas i april månad varje år.

⁶ Enligt UHR statistik <https://statistik.uhr.se/>.

⁷ Enligt Ladok.

⁸ Enligt Ladok.

Nyckeltal för kompletterande pedagogisk utbildning förhöjd studietakt

Tabell 5 Nyckeltal antagning

Kompletterande pedagogisk utbildning förhöjd studietakt	Antagna hösten 2015	Antagna hösten 2016	Antagna hösten 2017	Antagna hösten 2018	Antagna hösten 2019	Antagna hösten 2020
Antal nybörjarplatser (enl. planeringstal) ⁹	40	30	30	30	45	–
Antal förstahandssökande ¹⁰	46	109	117	162	209	
Antal förstahandssökande per plats	1,2	3,6	3,9	5,4	4,6	
Antal registrerade nybörjarstudenter ¹¹	25	35	27	34	37	

Tabell 6 Nyckeltal genomströmning

Kompletterande pedagogisk utbildning förhöjd studietakt	Antagna hösten 2017	Antagna hösten 2018	Antagna hösten 2019	Antagna hösten 2020
Antal registrerade / antal godkända studenter på första kursen ¹²	28/27	32/32	35/34	–
Antal registrerade /antal godkända studenter på sista kurs termin 2	27/21	28/23	34/24	

Tabell 7 Nyckeltal examina (exkl. KPU Forsk, oavsett studietakt)

Kompletterande pedagogisk utbildning Antal som tagit examen ¹³	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kvinnor	19	20	31	28	31	24	2
Män	10	7	17	12	14	11	0
Totalt	28	27	48	40	45	35	2

⁹ Enligt Lärarhögskolans styrelsebeslut som fattas i april månad varje år.

¹⁰ Enligt UHR statistik <https://statistik.uhr.se/>.

¹¹ Enligt Ladok.

¹² Enligt Ladok.

¹³ Enligt Ladok Utdata, Sök Population.

Nyckeltal för kompletterande pedagogisk utbildning för forskarutbildade

Tabell 8 Nyckeltal antagning

Kompletterande pedagogisk utbildning för forskarutbildade	Antagna våren 2017	Antagna våren 2018	Antagna våren 2019	Antagna våren 2020		Antagna våren 2022
Antal nybörjarplatser (enl. planeringstal) ¹⁴	22	15	15	15		20
Antal förstahandssökande ¹⁵	41	83	61	49		29
Antal förstahandssökande per plats	1,9	5,5	4,1	3,3		1,45
Antal registrerade nybörjarstudenter ¹⁶	19	16	16	18		17

Tabell 9 Nyckeltal genomströmning

Kompletterande pedagogisk utbildning för forskarutbildade	Antagna våren 2017	Antagna våren 2018	Antagna våren 2019	Antagna våren 2020		Antagna våren 2022
Antal registrerade/Antal godkända nybörjarstudenter efter första kursen	19/18	16/12	16/16	18/18		17/
Antal registrerade/Antal godkända studenter sista kursen termin 2	16/16	15/14	13/11	17/12		

Tabell 10 Nyckeltal examina

Kompletterande pedagogisk utbildning för forskarutbildade – antal som tagit examen ¹⁷	2017	2018	2019	2020	2021
Kvinnor	0	4	8	4	11
Män	0	3	5	2	4
Totalt	0	7	13	6	15

¹⁴ Enligt Lärarhögskolans styrelsebeslut som fattas i april månad varje år.

¹⁵ Enligt UHR statistik <https://statistik.uhr.se/>.

¹⁶ Enligt Ladok.

¹⁷ Enligt Ladok Utdata, Sök Population.

Programrådets synpunkter på nyckeltal

Nyckeltalen omfattar flera varianter av KPU. Vi väljer här att fokusera våra kommentarer på de varianter som för närvarande erbjuds – den nya varianten av KPU 50/100% samt KPU för forskarutbildade.

KPU på hel- och halvfart

Den nya varianten av KPU erbjuds på hel- och halvfart. Antalet sökande till halvfartsalternativet är lägre än till helfartsutbildningen och när planeringstalet höjdes inför ht 21 fylldes inte platserna (45 förstahandssökande till 45 platser och 36 registrerade). Inte heller inför ht 22 fylldes platserna. När det gäller helfartsutbildningen var intresset stort ht 21 även när planeringstalet höjdes (120 förstahandssökande till 65 platser) och platserna fylldes. Hösten 22 fylldes dock inte platserna (52 registrerade på 65 platser).

Antalet sökande till båda varianterna är rätt stort (tabell 1 och 3), men många uppfyller inte behörighetskraven och andra väljer att tacka nej till en erbjuden plats. För halvfartsvarianten registrerades ht 22 endast 19 studerande. I flera av ämnesinriktningarna finns inga studerande på halvfartsvarianten. Under år 2022 har en utredning genomförts och den 20 oktober 2022 beslutade Lärarhögskolans styrelse om förändringar gällande utlysta programtillfällen från ht 2023.

Ett antal av dem som registrerats på KPU100% kommer från vårt eget Ämneslärarprogram. Varför de ändrar sina planer är värt att undersöka.

Under år 2022 avlade enligt uppgift endast 2 personer examen. Det låga antalet ger upphov till frågor: när hämtades data? har studerande som uppfyller kraven för examen inte ansökt om sådan? har de inte uppfyllt kraven för examen? Detta behöver utredas.

KPU för forskarutbildade

Umeå universitet har, liksom Karlstads universitet och Stockholms universitet/Kungliga Tekniska högskolan, fått ett förnyat uppdrag att erbjuda KPU för forskarutbildade. Utbildningen ska erbjudas i ämnen där det råder stor brist på utbildade lärare. Inför våren 2022 utlystes programmet vid Umu med inriktning på naturvetenskapliga ämnen samt vissa språk. Ingen antogs i språk och totalt i de andra ämnena (fysik, kemi, biologi, teknik) registrerades 17 studerande.

Redan under våren 2022 hoppade några studerande av. Inför höstterminen 2022 återstod 12 studerande av vilka två dock inte uppfyllde behörighetskraven varför de måste vänta till hösten 2023 innan de kan fortsätta.

Den första kullen studerande blir färdig i januari 2023.

Verksamhetsberättelse för programmet

Programutvärderingar

Generellt om utvärderingar

Programrådet har som princip att alltid träffa studenterna i samband med en utvärdering. Under denna träff informerar rådet om synpunkter som framkommit i tidigare utvärdering, vilka eventuella åtgärder som vidtagits och aktuella utvecklingsprojekt. Skriftliga, individuella enkäter har därefter genomförts i det nya systemet Survey & Report. Samtliga mallar ägs och administreras av ordförandena, något som underlättar det administrativa arbetet. Programrådet har under läsåret genomfört en översyn av de frågor som ingår, bl.a. med avseende på de sex perspektiven.

Programrådet konstaterar att det under läsåret varit särskilt dålig uppslutning vid träffar och emellanåt mycket lågt deltagande i skriftliga utvärderingar. Den låga svarsfrekvensen leder till att det är svårt att veta om åsikterna är representativa för en större grupp, eller om de representerar ett fåtal studenter. Under hösten 2021 har pandemirestriktionerna lett till att studenterna inte träffats fysiskt utan över Zoom och möjligen påverkar det även deltagande i utvärderingar. Studenternas engagemang i och för sin utbildning har diskuterats i programrådet och en möjlig väg, som rådet identifierat, är att skapa en bättre känsla av gemenskap och samhörighet både generellt inom programmet, men också mellan de studenter som ska läsa eller som läser ett specifikt ämne.

KPU100% Ht21 (8 skriftliga svar av 39 möjliga)

Samtliga svarande startade utbildningen ht20, då den nya varianten av KPU sjösattes. Hälften har Hem- och konsumentkunskap som förstaämne. De svarande anser att flera av de UVK-teman som omnämns i förordningen har behandlats i tillräcklig omfattning. Teman där åsikterna går isär är framför allt ”Utveckling, lärande och specialpedagogik” samt ”Utvärdering och utvecklingsarbete”. Bland kommentarerna kan man läsa att det ofta varit för abstrakt och att det gärna fått komma igen senare under utbildningen men också att man saknat inslag kring ledarskap och sociala relationer.

När det gäller relevans och omfattning av ämnesdidaktik går åsikterna isär. En del har redan läst ämnesdidaktik och önskar då en fördjupning. Andra anser det vara för teoretiskt och önskemål finns om att strategier och tips ska vara anpassade till aktuell målgrupp (åk 7–9/gy) och inte lågstadiet som det varit i vissa föreläsningar. Man önskar också få kunskap om hur man gör med elever som inte kan språket. När det gäller VFU-kursernas längd och placering så finns både förslag om att göra delar av VFU:n tidigare, och att göra all VFU samlat under vid ett och samma tillfälle. Någon kommenterar att det varit svårt att göra examensarbetet samtidigt som VFU. Kommentarer finns också om bristande information till handledarna. När det gäller undervisningsformerna så nämns de inspelade föreläsningarna där några får gott omdöme medan några, som var inspelade för en annan typ av studentgrupp, upplevdes röriga och oproffsiga. Seminarier och andra diskussioner uppskattas överlag. Önskemål

finns om fler case-övningar och workshoppar. På frågan om studentinflytande så anger flertalet dialoger med lärare, skriftliga kursvärderingar och programutvärdering som exempel. Samtliga svarande verkar känna till vart man ska vända sig om man har frågor om studierna. Bland de avslutande kommentarer finns flera önskemål som gäller användningen av Canvas och framför allt önskemål om samsyn kring det konkreta upplägget.

Muntligt KPU100% Ht21 (25 deltagare)

I samband med den avslutande träffen på campus bjöd rådet in till diskussion. Det mesta av samtalet kretsade kring regler för inlämning och examination av examensarbetet samt utformningen av de olika kurssajterna i Canvas.

KPU50% (äldre variant) Vt22 (5 svar av 14 möjliga)

Samtliga svarande har ett estetiskt ämne (Bild, Slöjd eller Musik) som förstaämne. De svarande anser att alla UVK-teman som omnämns i förordningen har behandlats i tillräcklig omfattning, förutom det som berör ”utvärdering och utvecklingsarbete”. När det gäller relevans och omfattning av ämnesdidaktik går åsikterna isär. Studenterna önskar ämnesmetodik under fler delar av utbildningen (inte bara att det behandlas under praktiken), t.ex. hur man lägger upp undervisningen i sitt ämne. När det gäller VFU så finns viss progression mellan kurserna men det hade varit bättre om den första kursen kommit tidigare i utbildningen. Önskemål finns om att byta ut VFU-rapporten på en av kurserna mot 2–3 seminarier. När det gäller undervisningsformerna är det bra att mycket är på distans, men önskemål finns om mer samtal och case-övningar. På frågan om studentinflytande så anges dialoger med lärare samt muntliga och skriftliga kursvärderingar som exempel. När det gäller eventuella frågor om studierna så anser man inte att det är klart vart man ska vända sig och förslag finns om att skicka ut listor med namn och adresser till administrationen.

Muntligt KPU50-gamla Vt22 (2 deltagare)

I anslutning till kursavslut genomfördes en digital träff med dem som går sista terminen på programmet. Under samtalet framförde en del synpunkter kring VFU, bl.a. att det var oklart vad som gällde för VFU i egen tjänst.

Terminsutvärderingar KPU50/100 samt KPU forsk

Utöver de reguljära programutvärderingarna, som genomförs i slutet, har ordförändarna bjudit in studenter till mer informella samtal i samband med de fysiska träffarna. Det har varit ett sätt att fånga upp synpunkter under pågående utbildning och flertalet av dessa har direkt tagits vidare till lärargruppen för diskussion. Under våren 2022 genomfördes två sådana: en för de som startade KPU100 ht21 och en för dem som startade den nya varianten av KPU för forskarutbildade (KPU forsk) vt22. Under hösten 2022 har ytterligare en sådan träff genomförts för KPU forsk.

Synpunkter som har framkommit under de informella samtalen under våren har i huvudsak fokuserat på följande: önskemål om ett gemensamt upplägg av kurssajter i Canvas; översyn av innehållet i träffar med mer diskussioner och workshoppar och mindre tid för föreläsningar och salstentor; behov av samordning av examinationer,

inom och mellan kurser samt information om vilka förkunskapskrav som ställs till kommande kurser

Under oktoberträffen med KPU forsk lyfte studenterna bl.a. svårigheten med att genomföra VFU samtidigt som man har andra kurser parallellt och där finns önskemål om att förskjuta tyngdpunkten på parallella kurser under vårterminen. Studenterna lyfter också problemen med den s.k. sommarterminen då man till stor del ska driva sitt eget arbete. Här efterlyser de mer styrning och gärna några deadlines tidigt i augusti på UVK3 och utvecklingsarbetet.

Utvärdering av KPU tillsammans med lärare

I slutet av januari, efter att vi genomfört en hel omgång av den nya KPU-utbildningen, bjöd ordförandena in alla lärare som medverkat på utbildningen till en utvärdering. I denna framkom bland annat följande:

- lärarna, särskilt kursansvarig, får många frågor och flera av dessa berör egentligen inte kursens innehåll och upplägg
- det finns stora problem med behörighetsgranskningen inför vårens kurser, där en del av examinationen ligger över jul och bedömningen inte sker förrän i januari
- det finns stora skillnader i vilka erfarenheter studenterna har av att arbeta som lärare
- studenterna prioriterar VFU framför examensarbetet och kommer inte på seminariet inom examensarbetet
- vi behöver tydliggöra att utbildningen innehåller realtidsaktiviteter.

De synpunkter som framkommit och som i många fall berör administration och information har ordförandena tagit med sig i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Säkring av nationella examensmål

För KPU finns ingen färdigställd examensmålsmatris. Vid utvecklingen av kurserna inom den nya varianten från år 2020 har dock de examensmål som anknyter till UVK och VFU i hög grad beaktats. Planen är att arbetet ska vara slutfört under år 2022.

De sex perspektiven

Eftersom KPU är en utbildning som endast omfattar 90 hp beaktas vissa av de sex perspektiven endast i mindre omfattning.

Forskningsanknytning

Forskningsanknytning inom utbildningen manifesterar sig dels genom att huvuddelen av lärarna är vetenskapligt meriterade och i regel också aktiva forskare, dels genom att studenterna från första kursen skolas in i ett vetenskapligt arbetssätt som omfattar både läsning och skrivande. Rådet har sökt och erhållit medel för utveckling av skrivandet inom kurserna (se *Verksamhetsplan* nedan).

Internationalisering

Inom KPU finns inget särskilt organiserat internationellt utbyte, men de studerande har samma möjligheter att ansöka om utbytesstudier som andra lärarstuderande.

Eftersom KPU bygger på en grundutbildning från något lärosäte finns en rätt stor andel studerande som har gått i skolan och kanske även studerat i ett annat land. Att diskutera villkor för och genomförande av undervisning kan därför internt i studiegruppen lätt ges ett internationellt perspektiv.

I dessa grupper är utmaningen ofta att ge dem en utbildning som förbereder dem för verksamhet i den svenska skolan. Detta gäller både språk och kultur, t.ex. förhållandet mellan lärare och elever. I all kommunikation med studenterna har därför betonats att alla uppgifter, såväl muntliga som skriftliga, ska genomföras på svenska.

Jämställdhet

I den nya kursen *Undervisning och lärande* (6KPO00) ingår jämställdhet och andra värdegrundsfrågor: ”Centrala värdegrundsfrågor, exempelvis inkludering på individ-, grupp- och organisationsnivå problematiseras och analyseras med hjälp av aktuella pedagogiska och specialpedagogiska teorier.” Jämställdhet berörs också i kursen *Skolans uppdrag* (6KPO01) där ett av lärandemålen är att den studerande ska ”visa kunskap om och förståelse för betydelsen av att anlägga ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i rollen som lärare”.

Samverkan och arbetslivsanknytning

Den verksamhetsförlagda utbildningen är den viktigaste delen där studenterna ges möjlighet att samverka med samhället. Examensarbetet knyts också ofta till professionen på ett uppenbart sätt.

I den nya varianten av KPU Forsk har examensarbetet ersatts av ett utvecklingsarbete. Där ska de studerande utifrån en kunskapsöversikt utveckla ett undervisningsupplägg eller undervisningsmaterial som de ska testa i skolan. Detta kommer i de flesta fall att göras på den skola där den andra VFU-kursen genomförs.

Hållbar utveckling

Detta är ett perspektiv som inte är så framträdande i denna utbildning – åtminstone inte i kursplanerna. Det nämns i ett av många lärandemål för *Skolans uppdrag* (6KPO01):

visa förmåga att identifiera och självständigt resonera kring etiska och kulturella konflikter som kan uppstå i skolväsendet, och göra bedömningar utifrån styrdokument såväl som samhällsliga och etiska aspekter, med särskilt beaktande av demokratiska värderingar, de mänskliga rättigheterna och en hållbar utveckling.

Studentinflytande och studentcentrerat lärande

Det formella studentinflytandet är tydligast genom medverkan i programråd och andra beredande organ på institutions- och fakultetsnivå. Eftersom KPU är en distansutbildning är det svårt att få studenter att engagera sig på detta sätt.

Sedan starten av den nya KPU har programrådet bjudit in de studerande till både mer informella möten liksom till både muntlig och skriftlig utvärdering av de enskilda terminerna (se ovan). Eftersom starten av den nya utbildningen sammanföll med pandemin har huvuddelen av mötena skett via Zoom där deltagandet inte varit så högt. Under hösten 2021 och under år 2022 har träffar genomförts både på campus och via Zoom.

Kursansvarig institution ansvarar för kursutvärderingar. Resultaten av dessa skickas i allmänhet till programrådet för kännedom. Synpunkter som framfördes under läsåret 20/21 har lett till smärre förändringar av kurserna inför läsåret 21/22.

I en distansutbildning utan fysiska träffar är det en särskild utmaning att tillämpa studentcentrerade lärandeformer.

Kommentarer på föregående års verksamhetsplan

Under de senaste åren har programrådet fört upp frågor rörande rekrytering och dimensionering, likvärdighet samt kvalitetsarbete. Här följer en kort sammanfattning av förslag/planer och utfall.

Rekrytering och dimensionering

Programrådet för ämneslärarprogrammet och KPU har under en följd av år efterlyst ett mer systematiskt arbete med uppföljning av olika slag. Här ett axplock:

- Se över informationen till presumtiva sökande och till nyantagna, särskilt webbsidorna.
- Analysera utfallet av den mer offensiva strategin med högre antagningstal i urval 1.
- Diskutera dimensionering av ämnen totalt, inte bara för ingångsämne.
- Genomför en ordentlig avhopsanalys, inte bara av de som skickar in blanketten för studieavbrott. Avsätt medel för en projektanställning som kan ägna tid åt det (myndighetskapital).

I åtgärds- och uppföljningsplanen för år 2022 fanns endast punkter som rör programrådets arbete och inte de där rådet identifierat ett samarbete med kansliet. Inte heller kansliet har arbetat med dessa frågor under året.

Programöverskridande aktiviteter

Programrådet hade också föreslagit två programöverskridande aktiviteter där kansliet skulle spela en avgörande roll. Ingen av dessa har genomförts:

- Matris över UVK-kurser skulle vara ett bra hjälpmedel för tillgodoräknande och för studievägledning.
- Programöverskridande workshop om ett av de sex genomsyrande perspektiven, t.ex. studentcentrerat lärande.

Kvalitetsarbete

Denna grupp omfattar det mer systematiska kvalitetsarbetet. Rådet hade för 2022 listat sex områden. Under året har pandemirelaterad trötthet präglat en stor del av verksamheten i programrådet och även i lärarkollegiet. Alla planer har därför inte kunnat genomföras.

Avslutade aktiviteter

- I samband med övergången till Survey & Report gjordes en översyn av mallarna för programvärderingar.

Påbörjade, inte avslutade aktiviteter

- Arbetet med examensmålsmatriser för KPU kommer att slutföras under hösten 2022.

Likvärdighet

För år 2022 planerades ett antal aktiviteter med fokus på likvärdighet. Även här har inte allt genomförts.

Avslutade aktiviteter

- Under år 2022 har två workshoppar gällande bedömning av VFU inom både ÄLP och KPU genomförts. Den första fokuserade på lektionsbesök och trepartssamtal. Uppemot 30 lärare deltog. Den andra handlade huvudsakligen om bedömning av VFU-rapporter och här deltog drygt 20 lärare.

Ej genomförda aktiviteter

- Planen var att under hösten 2022 också genomföra en workshop om professionsanknytning. Denna har skjutits fram till nästa år.

Verksamhetsplan för programmet

De planerade aktiviteter som beskrivs nedan berör dels programrådets arbete med de två program som rådet ansvarar för, dels områden där programrådet och kansliet bör samarbeta. Programrådet vill också lyfta några aktiviteter som gäller flera program och där det därför vore lämpligt att utbildningsledare och andra medarbetare på kansliet ansvarar för planering och genomförande.

Kvalitetsarbete

Systematiskt kvalitetsarbete är programrådets viktigaste uppdrag. Mycket av detta arbete utförs tillsammans med lärare vid medverkande institutioner och med kanslipersonal.

Kontakter med studenter genom hela utbildningen (programråd, kansli och ämnen)

Programrådet anser att vi bör förbättra studentkontakterna så att det blir tydligt för studenterna vem de ska vända sig till, att de är viktiga, att de blir sedda, att de ingår i ett sammanhang och liknande. Ordförandena påbörjade diskussioner med vissa medarbetare vid kansliet om att tillsammans ta fram ett "årshjul". Det har inte slutförts.

- *Aktivitet:* Utarbeta en gemensam översikt över träffar med studenter genom hela utbildningen som programrådet resp. studievägledare och VFU-samordnare huvudsakligen ansvarar för.

Skrivande inom KPU (programråd)

Programrådet har sökt och fått medel för skrivande inom KPU. Den planerade aktiviteten kunde inte genomföras under år 2022 men medlen får också användas under år 2023. Detta projekt har liknande mål som den större satsningen på språk och skrivande inom lärarutbildning. Institutionen för språkstudier är anslagsförvaltande institution och har även det övergripande ansvaret för den större skrivsatsningen.

- *Aktivitet:* Planera och genomföra en heldagsworkshop om skrivande inom KPU under våren 2023.

Likvärdighet

Ämnesmetodik och professionsanknytning (programråd)

För några år sedan gjorde programrådet en inventering för Ämneslärarprogrammet gällande bl.a. samverkan och professionsanknytning. Inventeringen visade att det finns flera goda exempel på professionsanknytning och samverkansprojekt som genomförs av kursansvariga institutioner.

I programvärderingar efterlyser studenter ofta mer metodik. Det kan gälla sådant som att presentera ett stoff för andra, att planera en lektion, att tillägna sig en stor repertoar av arbetssätt för undervisning, att bedöma elevuppgifter och annat.

Programrådet vill bidra till att goda exempel sprids och att hållbara modeller för samverkan och professionsanknytning byggs.

- *Aktivitet:* Under vt 23 anordna en workshop på temat ämnesmetodik. Som steg 1 genomförs en black box-aktivitet med syfte att inspirera varandra och utbyta idéer. Steg 2 blir sedan att identifiera hållbara modeller för professionsanknytning/samverkan med lärare i ungdomsskolan.

Likvärdig bedömning (programråd)

För VFU-kurserna och examensarbetet finns inom ÄLP ramkursplaner. Inom KPU finns bara en uppsättning VFU-kurser, men för examensarbetet finns en ramkursplan och kursen genomförs inom fem ämnen/ämneskluster. I alla dessa fall finns det sannolikt skillnader när det gäller vilka anvisningar studenterna får och vilka kravnivåer som finns. Inför hösten 2022 reviderades ramkursplanen för examensarbetet inom ÄLP. Under år 2022 genomfördes två workshoppar (den första med fokus på lektionsbesök och trepartssamtal, den andra på bedömning av VFU-rapporter). När det gäller bedömning av VFU finns dock ytterligare aspekter att diskutera, t.ex. sammanvägning av bedömning av examinerande aktiviteter eller underkännande av den skolförlagda delen av VFU-kurser.

- *Aktivitet:* Planera och genomföra en workshop om bedömning av VFU.
- *Aktivitet:* Planera och genomföra en träff för erfarenhetsutbyte kring examensarbeten

Marknadsföring och rekrytering

I många av de ämnen där man kan ta ut en ämneslärarexamen från Umu är lärarbristen mycket stor. Här behövs nog ett omtag vad gäller rekrytering och marknadsföring – en del kanske i form av samarbete med andra lärosäten eller med skolhuvudmän. Vi har inte kunskap om vad som görs av Lärarhögskolans kansli förutom deltagande i Öppet hus så något av det vi föreslår kanske redan görs. På annat ställe i detta dokument berörs andra insatser där programrådets roll är mer perifer varför de inte tas upp här.

Information på webben (kansli med bistånd av programråd och ämnen)

Det finns flera vägar till en ämneslärarexamen. Det är därför lämpligt att använda "Vägar till en ämneslärarexamen" som en gemensam ingång. I nästa steg bör ämnena fokuseras eftersom intresse för ett specifikt ämne är ett viktigt motiv för många presumtiva studenter (se andra lärosäten¹⁸). En sådan lösning förbättrar möjligheterna

¹⁸ Några exempel: [Göteborgs universitet – ingångsämne matematik](#), [Linnéuniversitet – ingångsämne bild](#), [Uppsala universitet – ingångsämne engelska](#).

att synliggöra ämnen som inte ingår i ÄLP t.ex. Slöjd samt Hem- och konsumentkunskap. I ett tredje steg kunde sedan strukturer för ÄLP resp. KPU beskrivas, möjligen även VAL och ULV.

- *Aktivitet:* Kommunikatör och utbildningsledare – med bistånd från programråd och ämnesföreträdare – utvecklar nya webbsidor. Målet är att de ska kunna publiceras i början av året, dock senast den 15 februari 2023.

Dimensionering, uppföljning och avhoppsanalys

Uppföljning och analys av kvantitativa data utgör viktiga förutsättningar för kommande beslut. Vi har identifierat två områden:

Dimensionering och antagning (kansli med bistånd av programråd)

Nyckeltalen över antagna studenter uppvisar några oroande siffror: det finns ibland många förstahandssökande, men ändå uppnås inte planeringstalen. Detta är särskilt tydligt i flera KPU-varianter, men också i vissa ämnen inom ÄLP.

- *Aktivitet:* analys av antagningsstatistik (både Umu och med nationell utblick): antal förstahandssökande – antal antagna – antal registrerade. Denna kan leda till ändringar i marknadsföring och ändrade antagningsstrategier.

Genomströmning och avhoppsanalys (kansli med bistånd av programråd)

Avhoppet är betydande både inom KPU och ÄLP. Antalet studenter som försvinner på de olika KPU-varianterna varierar men det ser ut som att genomströmningen har försämrats mellan de två antagningsomgångarna (ht20 och ht21).

- *Aktivitet:* Inledningsvis bör en djuplodande avhoppsanalys genomföras bland annat utifrån frågor som: när sker avhoppet och finns det ett mönster i avhoppet? Därefter bör kontakt tas med alla som hoppat av för att utröna vilka skälen är. Beror avhoppet på brister i utbildningen, på upptäckt att läraryrket inte passar, eller finns det andra skäl? Finns det skillnader mellan ämnen? Vad beror det på i så fall?

Programöverskridande

Matris över UVK-kurser (kansli)

Det finns nu ett antal uppsättningar av UVK-kurser i utbildningar vid Umeå universitet som leder till en ämneslärarexamen. Det saknas en beskrivning av hur dessa förhåller sig till förordningens teman och examensmålen. En sådan matris skulle vara ett gott hjälpmedel för tillgodoräkningen vid övergångar mellan utbildningar (t.ex. från ÄLP till KPU och vid övergångar mellan lärosäten) liksom vid studievägledning. Vid den

pågående översynen av UVK-blocket inom ÄLP är utarbetande av en sådan matris både ett hjälpmedel för arbetet och ett lämpligt resultat av översynen.

- *Aktivitet:* utarbeta en matris över innehåll i UVK-kurser inom ÄLP och KPU

Programöverskridande utvecklingsarbete (kansli)

De sex perspektiven som ska genomsyra alla utbildningar skulle lämpa sig väl för programöverskridande workshoppar. Ett område som inte diskuterats i detta sammanhang är studentcentrerat lärande (som bildar ett perspektiv tillsammans med studentinflytande). Inte heller hållbarhet har fokuserats.

- *Aktivitet:* anordna en programöverskridande workshop om ett av de sex genomsyrande perspektiven (som kan kombineras med det tidigare planerade temat seminariet som undervisnings- och examinationsform).

Samarbete med skolhuvudmän (kansli och ledning)

I många delar i norra Sverige är lärarbristen mycket stor. När det gäller ämneslärare är bristen särskilt stor i vissa ämnen/ämnesgrupper.

- *Aktivitet:* Tillsammans med skolhuvudmän bör Lärarhögskolan ta fram en strategi och ett par aktiviteter med syfte att rekrytera studenter till lärarutbildning, inte minst till ämneslärarutbildning där lärarbristen är särskilt stor.
- *Aktivitet:* Låta lärarstudenter besöka sina gymnasieskolor och som återvändare informera om sina studier och om Umeå som studieort.